

Безперечно, у великих містах формується більший попит на робочу силу та забезпечується її більша вартість. Тому третім чинником урбанізації є прагнення людей до забезпечення певного рівня матеріальної мотивації або його підвищення, професійний розвиток тощо. Саме у великих та середніх містах можуть бути забезпечені значно більші порівняно з невеликими поселеннями можливості для самореалізації та розвитку завдяки більш широкому вибору професій, галузей та компаній для самовизначення, працевлаштування та розвитку. Взагалі сподівання на подолання бідності та проблеми безробіття є одним з ключових чинників урбанізації у світі. Хоч, як показує досвід, особливо у країнах, що розвиваються, значний приплив населення до міст не тільки не зменшує проблеми бідності й безробіття, а навпаки, загострює її, що призводить до диспропорцій у розвитку районів міста.

Четвертим фінансовим чинником вважаємо зростаючі диспропорції соціально-економічного розвитку територій. Так, аналіз урбанізаційних процесів в Україні показав, що у східних регіонах-донорах рівень урбанізації набагато вищий, що спричинено значним розвитком промисловості й більшою концентрацією населення в містах, ніж у сільській місцевості. Водночас у західних регіонах-реципієнтах частка місцевого населення істотно менша, що обумовлено переважанням сільського господарства в їхній економіці.

Зазначимо, значне зростання міського населення, що обумовлене згаданими факторами, потребує суттєвого збільшення міських можливостей майже в усіх секторах господарства, зокрема, розширення та вдосконалення соціальної інфраструктури, обсягів соціальних послуг, що надаються у регіоні населенню місцевими органами влади, збільшення кількості робочих місць на підприємствах, підвищення витрат на соціальні виплати та підтримання екологічної ситуації у регіоні тощо, а також витрат на подолання наслідків урбанізаційних процесів.

Найбільш очевидними з них є погіршення екологічної ситуації у регіоні, прискорене зношування та перенавантаження адміністративної та соціальної інфраструктури, зменшення вартості робочої сили та скорочення вільних робочих місць або навіть підвищення безробіття, зростання цін, у т. ч. на оренду та продаж житла, земельних ділянок, загальне зниження рівня життя.

Отже, найбільш очевидним наслідком урбанізаційних процесів для соціально-економічного стану окремих адміністративно-територіальних одиниць є збільшення потреби міст в інвестиціях та поточному фінансуванні, соціальної інфраструктури, соціальних послуг та соціальних гарантій тощо.

УДК 336.71

Н.Ю. ГЛАДИНЕЦЬ

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Тенденції розвитку банківської системи України упродовж останніх років свідчать, що більшість комерційних банків зуміли адаптуватися до роботи в умовах затяжної фінансово-економічної кризи. Банківський сектор загалом почав відновлювати свою діяльність після пережитих шоків. Ряд банківських установ змогли вийти на беззбитковий рівень, а окремі з них навіть показали операційну прибутковість, найбільші банки здійснили або здійснюють докапіталізацію для покриття понесених збитків. Наразі завершується процес очищення банківської системи, сумнівні та неплатоспроможні банки виводяться з ринку. Проведені НБУ заходи сприяли відновленню довіри до банківської системи, свідченням чого є приплив депозитів компаній та населення.

Основними системними ризиками, реалізація яких негативно вплинула на діяльність банків, були: погіршення платоспроможності позичальників через зменшення доходів населення та збиткову діяльність багатьох підприємств; звуження ресурсної бази банків через значний відплив депозитів протягом 2014–2015 років; незахищеність прав кредиторів; геополітичні ризики, пов'язані з анексією Криму та військовими діями на сході України [1].

Незважаючи на це, банківська система в цілому адаптувалася до нових умов: найбільші банки вже провели переоцінку активів, доформували резерви під активні операції та залучили додатковий капітал, почали перегляд бізнес-моделей. Триває спільна робота банків та НБУ з відновлення повноцінного функціонування банківського сектору, зокрема посилення платоспроможності банків шляхом подальшої докапіталізації та приведення операцій з кредитування пов'язаних осіб до норм, встановлених НБУ.

Результати дій з очищення системи свідчать, що відбулися кількісні та якісні зміни у складі та структурі учасників банківського сектору. Станом на 1 грудня 2016 року в Україні в цілому зареєстровано 98 банків, що мають банківську ліцензію проти 180 станом на 1 січня 2014 року (див. рис. 1). Суттєво зросла частка державних банків та банків з іноземним капіталом: станом на початок 2016 року частка держави у статутному капіталі платоспроможних банків становила 37,9%, а частка іноземного капіталу – 39,4%. Частка активів найбільших п'яти банків зросла до 54% наприкінці 2015 року порівняно з 45% у 2014 році. Збільшилась і концентрація за коштами фізичних осіб – 62%, що пов'язано як із виведеннями багатьох банків із ринку, так і збільшенням довіри вкладників до великих банків.

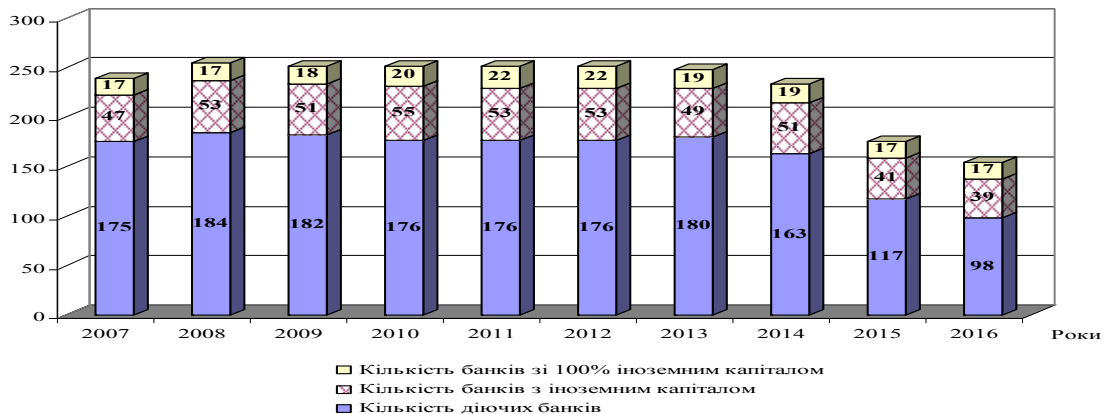

Рис.1. Динаміка зміни кількості банків та структури банківського сектору України у 2007-2016 рр.

Джерело: побудовано за даними [2].

Примітка: дані за 2016 р. вказані станом на 01.12.2016 р. за даними НБУ.

На даному етапі в Україні працює 39 банків з іноземним капіталом (проти 55 станом на 01.01.2011 р.), в тому числі 17 банків зі 100% іноземним капіталом. Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків складала: у 2010 р. – 35,8 %, 2011 р. – 40,6%, 2012 р. – 41,9%, 2013 р. – 39,5%, 2014 р. – 34,0%, 2015 р. – 32,5%, 2016 р. – 43,3% станом на початок звітного року.

У 2015 році банківська система отримала 199,2 млрд. грн. доходів, що на 33,2 млрд. грн. більше, ніж у 2014 році. Основною статтею доходів (67,8%) залишаються процентні доходи. В умовах звуженого кредитування у 2015 році банки розширили спектр послуг та активізували здійснення банківських операцій, що генерують комісійний дохід. За 2015 рік комісійні доходи збільшилися на 30,3%, а їх частка в загальних доходах становила 14,3%. Дохід від торговельних операцій 70,5% – до 21,5 млрд. грн., що відбулося за рахунок прибутку від торговельних операцій з похідними фінансовими інструментами (зростання на 15,7 млрд. грн.).

За підсумками 2015 року діючі банки України отримали сукупний збиток 66,6 млрд. грн. Основною причиною збитків стало суттєве зростання відрахувань у резерви, які порівняно з 2014 роком зросли у півтори рази і становили 114,5 млрд. грн. (43,1% від усіх витрат) протягом 2015 року (див. рис. 2). За 11 місяців 2016 року комерційні банки України здійснили відрахування до резервів у сумі 39 644 млн. грн., а фінансовий результат був збитковим і склав 12 596 млн. грн.

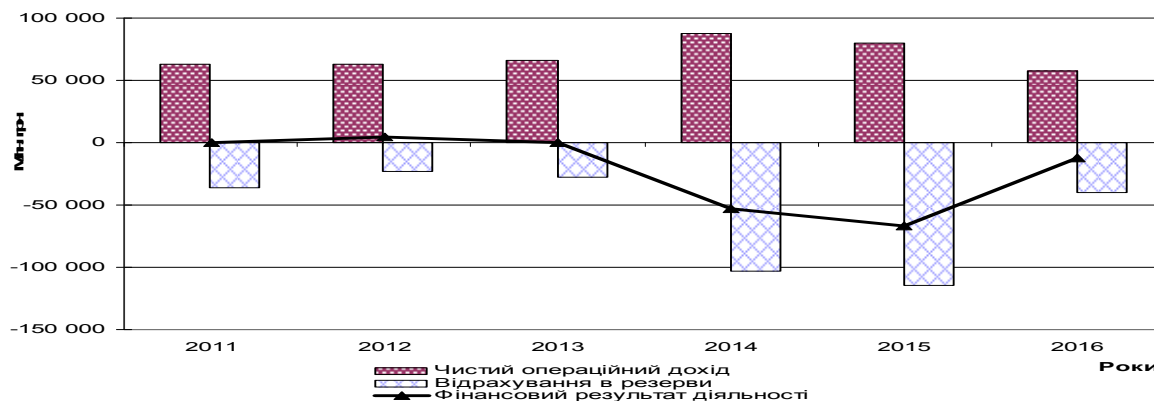

Рис.2. Фінансовий результат банківського сектору України у 2011-2016 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано за даними [2].

Примітка: дані за 2016 р. вказані станом на 01.12.2016 р. за даними НБУ.

Разом з тим чистий операційний дохід банків за 2015 рік був позитивним і становив 79,7 млрд. грн., що свідчить про спроможність більшості банків генерувати позитивні чисті операційні грошові потоки в майбутньому. За підсумками 11 місяців 2016 року операційний дохід банків склав 57,4 млрд. грн.

Як видно з наведених даних, банківський сектор України перебуває в процесі формування і поки що не має достатньої місткості, виваженої кількості учасників та сформованої правової бази. Тому він є нестійким. Уникнення ризиків банками в межах діяльності є неможливим. Саме тому якість організації систем ризик-менеджменту банків, їх постійний контроль з боку правління банків та відповідний моніторинг і нагляд з боку органу банківського нагляду є необхідною умовою підтримання стійкості банківської системи України.

1. Річний звіт Національного банку України за 2015 рік // Національний банк України. – 2016. – 192 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document>. 2. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

УДК 631.162:338.434

М.В. ІГНАТИШИН

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве, Україна

ОЦІНКА ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ

Одними із найприбутковіших банківських послуг вважаються кредитні операції. Сам процес кредитування як складне явище необхідно розглядати зі своїми принципами та методами.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>